

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Економічний факультет
Кафедра економіки та управління підприємством

ЕКОНОМІКА БУДІВЕЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
підготовки бакалаврів
напряму підготовки 6.030504 Економіка підприємства

Дніпро
2017 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Олійник Тетяна Іванівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами

Обговорено та схвалено науково-методичною комісією за напрямом підготовки 6.030504 Економіка підприємства

«25» квітня 2017 року, протокол № 8

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Економіка будівельної організації» складена відповідно до Освітньо-професійної програми підготовки бакалавра (варіативна компонента) напряму підготовки 6.0300605 Економіка підприємства, що затверджена на засіданні Вченої ради Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара (протокол від 30.05.2013 р. № 13).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є економічний механізм функціонування будівельної організації в ринкових умовах, формування та раціональне використання ресурсного її потенціалу з метою отримання доходу.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна «Економіка будівельної організації» досліджує закономірності виробничої та фінансово-економічної діяльності будівельних організацій. Теоретичною та методологічною базою вивчення дисципліни «Економіка будівельної організації» є дисципліни економічної підготовки, а саме: «Економіка підприємства», «Менеджмент», «Мікроекономіка», «Маркетинг» тощо.

Програма навчальної дисципліни «Економіка будівельної організації» складається з таких змістових модулів:

1. Виробничі ресурси будівельної організації.
2. Результати діяльності будівельної організації.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка будівельної організації», є засвоєння знань з питань теорії та практики господарювання будівельної організації в умовах ринкових відносин, що забезпечує цілісність взаємозв'язку усіх організаційно-економічних, технічних та технологічних рішень для досягнення кінцевого результату – введення об'єкта будівництва в експлуатацію з необхідною якістю та у визначений термін.

Знання студентами економічних законів діяльності будівельних організацій різних форм власності, забезпечує визначенню процесу виробництва і реалізації будівельної продукції з досягненням результативності при оптимальних витратах ресурсів. Тому майбутні спеціалісти – економісти у галузі будівництва, повинні мати професійні знання з організації та економічного планування будівництва.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Економіка будівельної організації» є:

- опанування комплексом знань з економіки будівельної організації;
- вивчення основних теоретичних положень дисципліни;
- вироблення практичних навичок з організації планування та проведення економічного аналізу виробничих процесів на основі використання науково-економічних методів дослідження;
- розвиток аналітичного мислення при формуванні виробничої програми будівельної організації та визначення її результатів.

– засвоїти сутність та теоретичні основи управління будівельною організацією.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

сутність та зміст планування виробничої діяльності будівельної організації, його принципи та методи;
інтеграцію планування із розробкою виробничої програми будівельної організації на основі кошторисних норм та нормативів витрат;
технологію прийомів та методів економічного дослідження отриманих результатів діяльності;
управлінську складову діяльності будівельної організації.

вміти:

– аналізувати вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на господарську діяльність будівельної організації;
– визначати ціль та стратегію проведення управлінських заходів;
– керуватися основними нормативними документами які забезпечують процес проведення будівельних робіт;
– аналізувати результати виробничої діяльності;
– розробляти заходи щодо економії матеріальних та фінансових ресурсів; рекомендувати суб'єкту господарювання оптимальний варіант розвитку бізнесу на основі аналізу економічних показників.

Вивчення дисципліни «Економіка будівельної організації» повинно забезпечувати рішення двох взаємопов'язаних проблем: пізнання теоретичних основ економіки будівельної організації та набуття практичних навиків щодо визначення ефективності її діяльності в умовах ринкової економіки.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин / 3 кредити ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ВИРОБНИЧІ РЕСУРСИ БУДІВЕЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Тема 1. Будівельна галузь в економічній системі України

Галузь будівництва. Сфера матеріального та нематеріального виробництва. Структурованість суб'єктів будівельної сфери у розподілі готової продукції. Функції та завдання капітального будівництва. Ресурсне забезпечення будівельного процесу: трудові ресурси (кількісно-якісний склад робочої сили); засоби праці (основні засоби та знаряддя праці); предмети праці. Техніко-економічні дослідження основних показників майбутнього об'єкта будівництва. Типи будівельних організацій: трести, будівельні управління, виробничі об'єднання, підприємства, акціонерні товариства, фірми та ін. Ознаки внутрішньої структурованості. Види будівельних робіт та їх замовники.

Тема 2. Основні засоби будівельної організації

Основні засоби в будівництві. Структура основних виробничих засобів в будівництві. Економічне значення основних засобів. Джерела формування основних засобів. Оцінка основних засобів. Фізичний та моральний знос основних засобів. Амортизація основних засобів. Поточний та капітальний ремонт. Рівень ефективності використання основних виробничих засобів. Система показників використання основних засобів. Рівень оснащеності будівельних організацій основними виробничими засобами. Заходи покращення виробничої структури основних засобів.

Тема 3. Оборотні засоби будівельної організації

Частина оборотних засобів, яка функціонує у сфері виробництва, являє собою оборотні фонди будівельної організації, інша частина знаходиться у сфері обігу і становить фонди обігу.

Джерело фінансування поточних і капітальних витрат будівельної організації. Оборотні засоби у виробничому процесі. Структура оборотних засобів. Джерела формування оборотних засобів: власні, залучені (прирівняні до власних), позикові. Елементи оборотних засобів у кожен момент часу знаходяться у всіх стадіях кругообігу: у складі виробничих запасів, незавершеного виробництва, а також в стадії обігу продукції та розрахунків за реалізовану продукцію. Норми потреби в оборотних засобах. Реалізація будівельних робіт. Критерієм ефективності використання оборотних засобів є показник оборотності.

Тема 4. Трудові ресурси будівельної організації

Спеціальність, професія, кваліфікація. Обліковий склад працівників. Ступінь забезпеченості будівельної організації працівниками. Планова потреба кількісного складу працівників. Форма організації праці в будівельних організаціях. Технічна документація - вихідний пункт організації будівельних процесів. Підвищення організаційного рівня праці в будівництві. Підвищення кількісно-якісної складової організації праці. Нормування праці робітників зайнятих у будівництві ґрунтуються на системі норм праці. Оптимальне співвідношення між нормами праці та тарифними ставками. Продуктивність праці. Резерви зростання рівня продуктивності праці.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Тема 5. Собівартість продукції будівельної організації

Собівартість будівельно-монтажних робіт. Прямі і накладні витрати. Носієм усіх витрат є конкретний вид будівельних робіт або будівельний контракт. Показники кошторисної (визначеної в кошторисах), планової (розрахованої будівельною організацією з урахуванням конкретних умов) і фактичної (реально сформованої на будівельному майданчику) собівартості будівельно-монтажних робіт. Структура і склад кошторисної, планової та

фактичної вартості будівництва. Собівартість будівельної продукції виконує ряд основних функцій. Процес формування собівартості будівельних робіт. Елементи і статті затрат. Тенденція до зниження собівартості будівельно-монтажних робіт залежить від специфіки діяльності будівельної організації.

Тема 6. Фінансово-економічні результати діяльності будівельної організації

Доход – важливий економічний показник роботи будівельної організації. Виручка від реалізації будівельної продукції. Фінансовий результат від операційної діяльності будівельної організації. Дохід від операційної діяльності складається з доходу від основної діяльності будівельної організації. Визнання доходу та його оцінка. Прибуток виступає показником ефективності роботи будівельної організації, джерелом її життєдіяльності. Прибуток, який залишається у розпорядженні будівельної організації. Рівень ефективності діяльності будівельної організації. Рівень рентабельності застосовується як розрахунково-аналітичний показник в цілях проведення поглибленого аналізу ефективності роботи будівельної організації та її підрозділів. Збільшення маси прибутку і зниження собівартості будівельної продукції – сприятиме підвищенню рівня рентабельності. Ефективність будівельного виробництва являє собою узагальнене відображення кінцевих результатів використання ресурсів будівельної організації за певний проміжок часу.

Тема 7. Виробнича програма будівельної організації та чинники її забезпечення

Виробнича програма будівельної організації. Головна задача виробничої програми та її розробка. Проект організації будівництва. Проект виконання робіт. Організаційно-технологічний підхід у розробці виробничої програми будівельної організації. Планово-розрахункова робота в розробці виробничої програми будівельної організації. Організаційні функції управління виробничим процесом в будівництві. Управління технологічним маршрутом руху з отримання готового будівельного продукту.

Виробничий процес безпосередньо пов'язаний з отриманням будівельної продукції і складається з численних технічних, організаційно-управлінських та господарських видів робіт і операцій, які прийнято розподіляти на два види: основні та допоміжні. Процес у забезпеченні належної якості будівельної продукції. Система стандартизації якості. Диверсифікація виробництва визначається як розширення сфери діяльності будівельної організації.

Тема 8. Система управління будівельною організацією

Фактори зовнішнього середовища мають прямий і непрямий вплив на управлінський процес будівельної організації. Основний зміст економічного управління будівельної організації. Планування будівельного виробництва. Роль оперативного-календарного планування. Компонентні характеристики формування розділів планування у розрізі їх видів. Управління виробничо-збутовою діяльністю будівельної організації. Основні етапи управління

будівельною організацією на принципах циклічності. Управлінський маркетинг будівельної організації. Стратегічні підходи до управління.

Стратегія управління будівельною організацією – набір здійснюваних керівництвом дій і рішень, які призводять до розробки довгострокових цільових параметрів діяльності і зводяться до досягнення основної мети – результативності будівельного процесу в мінливих умовах зовнішнього середовища.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

3.1. Базова література:

1. Баронин С.А. Организация, планирование и управление строительством: Учебник. / С.А. Баронин, С.А. Болотин, П.Г. Грабовый – М.: Проспект, 2012. – 528 с.
2. Іванілов О.С. Економіка будівництва : навч. посіб. / Іванілов О.С. – Харків : Вища школа, 2001. – 584 с.
3. Дикман Л.Г. Организация и планирование строительного производства: управление строительными предприятиями с основами АСУ : Учебник. / Дикман Л.Г. – М. : Высш. школа, 2008. – 560 с.
4. Кирнос В. М. Организация строительства : учеб. пособ. / В.М. Кирнос, В.Ф. Залунин, Л.Н. Дадиверина – Днепропетровск : Пороги, 2005. – 608 с.
5. Литвин Б. М. Планування діяльності будівельного підприємства : навч. посіб. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 310 с.
6. Рогожин П.С. Економіка будівельних організацій : навч. посіб. / П.С. Рогожин, А.Ф. Гойко – К. : Видавничий дім «Скарби», 2011. – 448 с.
7. Ушацький С.А. Організація будівництва : Підручник. / С.А. Ушацький, Ю.П. Шейко, Г. М. Тригер та ін. – Київ : Кондор, 2007. – 521 с.

3.2. Додаткова література:

1. Беркута А.В. Практика формування взаємовідносин у будівництві в умовах однорівневої системи ціноутворення: збірник офіційних нормативних документів / А.В. Беркута, П.І. Губань, В.Г. Іванькіна та ін. К. : НВФ «Інпроект», 2002. – 435 с.
2. Бичківський Р. Управління якістю: навч. посіб. – Львів : Вид-во ДУ «Львівська політехніка», 2000. – 328 с.
3. Василенко В.О. Теорія і практика розробки управлінських рішень : навч. посіб. / Василенко В.О. – К. : ЦУЛ, 2008. – 419 с.
4. Васильков В. Г. Організація виробництва : навч. посіб / Васильков В.Г. – К. : КНЕУ, 2003. – 524 с.
5. Гаєвська Л. М. Економіка та організація діяльності фірми : навч. посіб. / Гаєвський – К. : Ірпінь: АДПС України, 2008. – 376 с.
6. Гриньов А.В. Організація та управління на підприємстві : навч. посіб. / Гриньов А.В. – Харків : Видавничий дім «ІНЖЕК», 2004. – 329 с.
7. ДБН А.3.1-5-2009 Організація будівельного виробництва.
8. ДБН А.3.1-3-94. Прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом

об'єктів. Основні положення.

9. ДБН А.2.2-3-2004. Склад, порядок розробки, узгодження і затвердження проектної документації для будівництва.
10. Иванилов А.С. Экономика и организация производства : учеб. пособ. – Харьков: Вища школа, 2001. – 332 с.
11. Козик В. В. Організація виробництва : навч. посіб. / В.В. Козик, А.С. Гавриляк. – К. : «Знання», 2011. – 222 с.
12. Небава М. І. Економіка та організація виробничої діяльності підприємства. Організація виробництва : навч. посіб. / М.І. Небава, О.О. Адлер, О.Й. Лесько. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 117 с.
13. Рогожин П.С. Справочник экономиста-строителя / П.С. Рогожин – К. : Будівельник, 2005. – 368 с.
14. Степанов И.С. Менеджмент в строительстве: учеб. пособ. / Степанов И.С. – М. : Юрайт-Издат, 2005. – 523 с.
15. Чібісов В.В. Тарифно-квалификационный справочник: оплата труда, тарифные ставки, сетки / Чібісов В.В. – К. : Изд-во «Приор», 1999. – 260 с.
16. Шепелев И.Г. Математические методы и модели управления в строительстве : учеб. пособ. / Шепелев И.Г. – М. : Высш. школа, 2013. – 213 с.

3.3. Методичні рекомендації:

1. Олійник Т.І. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка будівельної організації» – додається в НМКД.

2. Олійник Т.І. Методичні матеріали до практичних занять з дисципліни «Економіка будівельної організації» – додається в НМКД.

Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання.

3.4. Інформаційні ресурси:

1. Нормативна база (будь-які правові пошукові системи, включно системи, що розташовані на офіційних сайтах в мережі Інтернет відповідних органів).

2. <http://www.minregionbud.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

3. <http://www.goldenpages.ua> – офіційний сайт головного управління статистики по Дніпропетровській області.

4. <http://www.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт Державної служби статистики України

5. <http://www.dp.gov.ua> – Офіційний сайт Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни «Економіка будівельної

організації» – залік.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Діагностика знань студентів здійснюється з допомогою:

- усних опитувань на практичних заняттях;
- письмових контрольних робіт;
- письмових тестових завдань;
- виконання реферативних завдань.

Критерії успішності

Оцінки «зараховано» (А) заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений (ознайомлена) з основною і додатковою літературою. Зазвичай, оцінка «відмінно» ставиться студентам, які засвоїли основні поняття та принципи сучасної економічної теорії, вільно оперують економічними категоріями та інтерпретують графічні економічні моделі, усвідомлюють зв'язки між основними економічними явищами та процесами, творчо та коректно використовують їх при розв'язанні задач.

Оцінки «зараховано» (В, С) заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) повне знання навчального матеріалу, успішно виконав (виконала) передбачені програмою завдання, засвоїв (засвоїла) рекомендовану основну літературу. Як правило, оцінка «добре» виставляється студентам, які засвідчили системні знання понять та принципів економічної теорії і здатні до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Одночасно вони допустили певні неточності, пропуски, помилки, які зумовили некоректність окремих результатів та висновків.

Оцінки «зараховано» (D, E) заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково впорався з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої основної літератури. Зазвичай, оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили суттєві помилки в усних відповідях та при виконанні завдань контрольних робіт, мали серйозні труднощі у спробах усунути ці помилки самостійно.

Оцінка «незараховано» (FX) виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною літературою. Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання базових положень сучасної економічної теорії або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійної діяльності.